

Kompensaatiopilotointi-hankkeen ohjausryhmän kokous 1/2023

Aika: Torstai 4.5.2023 kello 9.30–11.30
Paikka: Teams-kokous
Läsnä: Suvantola Leila, ympäristöministeriö, puheenjohtaja
Aalto Silja, Uudenmaan liitto
Asikainen Anna-Rosa, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
Borgström Suvi, ympäristöministeriö [poistui kello 9.59, liittyi kello 10.25]
Ervola Asta, Metsähallitus Metsätalous Oy
Laine-Ylijoki-Laakso Tia, ympäristöministeriö
Laurila Juha, Infra ry
Lumiaro Riku, Suomen ympäristökeskus
Moilanen Atte, Helsingin yliopisto, BOOST-hanke
Mättö Minna, Kuntaliitto
Nuuja Katri, Väylävirasto [poistui kello 10.53]
Pappila Minna, Suomen ympäristökeskus
Pekkonen Minna, Suomen ympäristökeskus
Pihlainen Sampo, Suomen ympäristökeskus
Puhakainen Lauri, Etelä-Savon ELY-keskus
Salo Päivi, Suomen ympäristökeskus
Solbär Tiina Lovisa, Saamelaiskäräjät
Syrjälä Ulla, AA Sakatti Mining Oy

1. Kokouksen avaus ja asialistan hyväksyminen

Puheenjohtaja Leila Suvantola avasi kokouksen kello 9.33.

Asialistaan lisättiin uudeksi kohdaksi 2 ympäristöministeriön kuulumiset, minkä jälkeen asialista hyväksyttiin.

2. Ympäristöministeriön kuulumiset

Puheenjohtaja kertoi ajankohtaisista vapaaehtoiseen ekologiseen kompensaatioon liittyvistä asioista. Asetusluonnos vapaaehtoisesta ekologisesta kompensaatiosta ("kompensaatioasetus") on lausunnoilla 12.5.2023 asti [Lausuntopalvelussa](#). Kompensaatiorekisterin valmistelu etenee. Rekisterin on tarkoitus avautua juhannuksena, vaikka järjestelmän toimittajaa jouduttiin vielä vaihtamaan. Rekisterin ensimmäinen versio tulee olemaan suppea, mutta sitä tullaan jatkokehittämään nopeasti.

Kesäkuun alussa YM avaa ekologisesta kompensaatiosta kertovan verkkosivun. ELY-keskuksille suunnattu koulutus järjestetään 24.5., yleisempi koulutustilaisuus on suunnitteilla elokuulle. (lisää koulutukseen liittyy keskustelua kohdassa Muut asiat)

3. Hankkeen eteneminen

Minna Pekkonen kertoi Ekologisen kompensaation pilotointi -hankkeen etenemisestä. Hankesuunnitelmassa työ on jaettu neljään työpakettiin:

- 1) Laskentamallin testaaminen
- 2) Hyvitysten tuottaminen, sidosryhmäyhteistyö
- 3) Hallintokäytännöt
- 4) Laadunvarmistaminen, standardointi.

Edellisen eli joulukuussa 2022 järjestetyn ohjausryhmän kokouksen jälkeen **työpaketissa 1** on järjestetty useita työpajoja, joissa on luontotyypiasiantuntijat ovat määritelleet mittareita (rakennepiirteitä ja vastaavia ominaisuuksia) luontotyyppien ekologisen tilan arvioimiseksi. Työtä on tehty yhteistyössä [BOOST-hankkeen](#) (Ekologinen kompensaatio oikeudenmukaisessa siirtymässä kohti luonnon kokonaisheikentymättömyyttä) kanssa. Mittarit on äskettäin julkaistu testikäyttöön ja kommentoitaviksi; linkki pdf-tiedostoon löytyy [BOOST-hankkeen tiedotteesta](#).

Parhaillaan suunnitellaan maastotöitä mittareiden testaamiseksi käytännössä.

Työpajoissa on maaliskuussa 2023 asiantuntijoiden kesken pohdittu myös sitä, miten paljon kustakin toimenpiteestä syntyy hyötyä tietyissä luontotyypeissä (ns. vaste). Vasteet toimitetaan vielä asiantuntijoille kommentoitaviksi, ja BOOST-hankkeessa jatketaan niiden työstämistä edelleen.

Työpajoissa on myös käsitelty ekologista joustavuutta eli sitä, minkä kaikkien luontotyyppien toimenpiteillä voidaan hyvittää johonkin luontotyyppiin kohdistuvaa heikennystä. Laissa on määritelty, että uhanalaisen luontotyypin kohdalla joustoa sallitaan vain vastaavaan, yhtä uhanalaiseen tai uhanalaisempaan luontoon. Tarkemmin luontotyyppien vaihdantaa voidaan määritellä asetuksen tasolla.

Työpaketissa 2 on jatkettu kunta- ja yritys yhteistyötä. Hanke tukee pilottiin osallistuvia Joensuun, Kotkan, Lempäälän, Turun, Tuusulan ja Vantaan kuntia ekologisten kompensaatioiden suunnittelussa. Yhteisissä tapaamisissa on avattu kompensaation toimintamallin käsitteitä. Kunnille on myös tehty esimerkkilaskelmia heikennyksistä sekä keskusteltu mahdollisista hyvitysvaihtoehdoista. Vastavia keskusteluja on käyty muutamien yritysten kanssa. Lisäksi hanke on aktiivisesti osallistunut kompensaation esittelyyn eri etujärjestöjen tapahtumissa (Energiateollisuus ry, Kemianteollisuus ry) ja kansainvälisissä tilaisuuksissa (EU-alueiden ENCORE-verkoston biodiversiteetti-aiheinen tapaaminen).

Hyvitysten tuottaminen etukäteen voisi edetä Biodiversiteettisäätiön kautta. Joillakin pilottikunnilla on mielenkiintoa luontoarvopankkien perustamiseen, mutta konkreettisia askelia ei ole vielä otettu.

Työpaketissa 3 on jatkettu hallintokäytäntöjen pohtimista yhdessä ELY-keskusten kanssa. ELY-keskuksille 24.5.2023 järjestettävässä tilaisuudessa on esimerkkien avulla tarkoitus käydä läpi, mitä uuden luonnonsuojelulain mukainen vapaaehtoinen ekologinen kompensaatio ELY-keskusten näkökulmasta tarkoittaa, mitä vaiheita ja ratkaisuja se pitää sisällään. Tämän ensimmäisen työpajan pohjalta tarkennetaan toisen, syksyllä 2023 järjestettävän työpajan sisältöä. Tavoitteena on tarkentaa kompensaatioprosessin kuvausta ELY-keskusten henkilöstölle.

Työpaketissa 4 on suunnitteilla vertailukoe heikennyksen arvioinnista. Kokeeseen kutsuttaisiin mukaan alan toimijoita, käytännössä luontoselvityksiä ja heikennyslaskelmia tekeviä konsultteja. Tavoitteena olisi saada mukaan 3–6 toimijaa, joille annettaisiin sama tehtävä, samat ohjeet ja sama tausta-aineisto, jonka perusteella laskea syntyvän heikennyksen määrä.

Vertailukokeen tuloksena saataisiin tietoa siitä, miten samanlaisia eri toimijoiden tulokset ovat ja mistä mahdolliset erot johtuvat. Vertailukoe paljastaisi laskennan ja ohjeistuksen ongelmakohdat: missä ekologisen kompensaation toimijat tarvitsevat lisää ohjeistusta tai ohjeiden selkeyttämistä. Vertailukoe yritetään saada toteutettua mahdollisimman pian, mutta ajankohta tarkentuu lähiaikoina. Luontoalan toimijoilla on kesäkaudella todella kiire, joten on mahdollista, että koe siirtyy alun perin suunnitellusta alkukesästä alkusyksyyn.

Hankkeen puitteissa on pohdittu sitä, kuka on valmis kompensoimaan vapaaehtoisesti. Keskusteluissa esille ovat nousseet yritykset, etenkin energiasektori. Tällä hetkellä suunnitellaan ja rakennetaan runsaasti tuuli- ja aurinkovoimaa. Myös kunnilla on paljon mielenkiintoa vapaaehtoiseen ekologiseen kompensaatioon, mutta tiheästi asutuilla alueilla ja kasvukeskuksissa on jo nyt pulaa erilaisista ”viheralueista”, jolloin hyvityskohteita on vaikea löytää. Kuntien keskusteluissa esiin on noussut myös se, ettei ekologinen kompensaatio ota huomioon esimerkiksi ekosysteemipalveluja, vaan niitä pitää tarkastella erikseen.

4. Keskustelu, kysymykset

Keskusteltiin **kompensaatioasetuksen luonnoksesta** ja sen sisällöstä. Asiantuntijatyönä laadituissa luontotyyppien ekologisen tilan arviointiin käytettävissä mittareissa on määritelty useampia ns. rakennepiirteitä, joiden perusteella kohteen tilaa arvioidaan. Rakennepiirteet on vielä luokiteltu ensi- ja toissijaisiksi. Ensisijaisia piirteitä pidetään erittäin tärkeinä, ja ne saavat laskennassa enemmän painoarvoa. Asetusluonnoksessa on osoitettu jokaisen luontotyyppiryhmän ensi- ja toissijaiset piirteet, mutta on pidättäytytty menemästä yksityiskohtaisemmalle tasolle. Yksityiskohtaisemmasta, tieteelliseen arviointiin perustuvasta tulkinnasta saadaan tietoa kompensaatiopilotti- ja BOOST-hankkeiden työn kautta.

Asetukseen ei myöskään ole kirjattu mitään yleisiä vastekertoimia, sillä vasteet ovat aina luontotyyppi- ja toimenpidekohtaisia. Eri hankkeet tuottavat tieteeseen pohjautuvaa ja asetusta täydentävää tietoa tästä.

Keskusteltiin vapaaehtoisen ekologisen kompensaation edellyttämistä luontoselvityksistä ja niiden yksityiskohtaisuudesta eri mittakaavoilla. Monissa laskentaesimerkeissä kohdealueiden pinta-ala saattaa olla suhteellisen pieni esimerkiksi 3 ha, mutta käytännössä luontovaikutusten arviointia, selvitystyötä ja laskentaa on kyettävä tekemään useille kymmenille tai sadoille hehtaareille. Hyvitysalueet ovat lisäksi tyypillisesti heikennysalueita suurempia ja sopivia hyvityksiä etsittäessä joudutaan ehkä tarkastelemaan useita eri alueita. Tästä seuraa, että varsinkin isoissa hankkeissa luontoselvitysten tekemisessä ja teettämisessä on paljon työtä, sillä ekologisen kompensaation on perustuttava riittävän yksityiskohtaiseen luontotietoon.

Lisäksi käytiin keskustelua, mikä taho voi ottaa ennalta kantaa luontoselvitysten mittakaavan ja kuvioinnin tarkkuuteen. Vaihtoehtoisesti riittävyuden pohdinta jää yksittäisen ELY-keskuksen vastuulle. Puheenjohtaja toteaa, että luonnonsuojelulaissa oleva selvilläolovelvollisuus määrittää kyllä luontoselvityksen tasoa, sillä lainsäädännöllä turvattujen kohteiden olemassaolosta hankealueella tulee olla tietoinen. Niitä tilanteita varten, joissa asiasta jää jotakin epävarmuutta, on asetukseen kirjattu, että luonnonarvon lähtötasoksi arvioidaan aina kahdesta luokasta se korkeampi. Tällöin esimerkiksi laskettavan luontoheikennyksen määrä on varovaisuusperiaatteen mukaisesti aina suurempi.

Hankesuunnittelussa käytännössä heikennysalue on kuitenkin perusteellisesti selvitetty, mutta hyvitysalueiden etsintä on suurempi ongelma, jos kyseessä ovat suuret pinta-alat ennalta pääosin selvittämättömillä alueilla.

Yrityksissä ja muilla toimijoilla on siis huoli siitä, ettei vapaaehtoisen kompensaation toteuttamisesta tehdä liian vaikeaa – joudutaan tasapainoilemaan sovellettavuuden ja ekologisen laadun välillä. Puheenjohtaja kommentoi, että lain ja asetuksen tavoitteena on sovellettavuus ja käytännöllisyys – tarkoituksena ei ole halvaannuttaa ekologisia kompensaatioita heti alkuunsa. Toisaalta ekologinen kompensaatio ei tule mahdollistamaan luonnonsuojelulaista sellaista poikkeusta, jonka osalta poikkeusedellytykset eivät täyty. Kompensaatioasetus on pyritty kirjoittamaan sovellettavuutta tavoitellen ja yksinkertaiseksi, ja siihen ehdotetaan huomattavasti suurempi jouston mahdollisuus kuin mitä Syken ja BOOST-hankkeen asiantuntijat esittivät. Asetus on nyt vasta lausunnoilla, ja sitä työstetään lausuntojen perusteella ja muutetaan lisääntyvän tiedon mukaisesti.

Yrityksissä on myös pohdittu, että muodostuuko ekologisen tilan mittareista nyt jokin uusi osaamisvaatimus luontoselvitysten tekijöille. Tämä vaikeuttaisi entisestään nykytilannetta, jossa asiantuntevia luontoselvitysten tekijöitä on vaikea löytää, he ovat niin varattuja. Minna Pekkonen ja Pälvi Salo vastaavat, että ekologisen tilan mittarit on laadittu niin, että luontotyyppiselvityksiä tekevä henkilö pystyy soveltamaan selvityksessä keräämiään tietoja mittareiden avulla tehtävässä arvioinnissa.

Keskustelussa tuodaan esiin, että mittarit ovat pääosin varsin yleispiirteisiä. Metsien kohdalla osa tarvittavista tiedoista on selvitettävissä ilmakuvan, latvusmallin tai metsävaratietojen avulla. Osa rakennepiirteistä vaatii maastokäyntiä, mutta ei välttämättä jokaisella metsäkuviolla - esimerkiksi ilmakuvasta voidaan päätellä, mitkä kuviot ovat taimikkoa. Käytännössä selvitystyö myös ”ohjaa itse itseään”, eli selvityksen tarkkuus on luonnostaan erilainen, jos kohteena on 1 ha tai 100 ha alue. Kirjattu ohjeistus ilmakuvien käyttämisestä yms. olisi kyllä hyvä.

- Tutkimushankkeet voivat tuottaa tietoa ja antaa suosituksia. Niiden tehtävä ei ole linjata, millä tasolla luontoselvityksen tarkkuuden tulee olla missäkin tilanteessa. (ja asiantuntijatyöskentelystä olisikin vaikea saada suositusta siitä, miltä osin selvityksen voi tehdä väljemmällä tarkkuudella)
- Poliittiset linjaukset tehdään lainsäädännössä ja asetuksissa, ja viime vaiheessa päättävä viranomaisen linjaa, onko luontoselvitys riittävä vai ei.
- Tutkijoilla/asiantuntijoilla tuntuu usein olevan se huoli, että yritykset eivät teettäisi riittävän tarkkoja luontoselvityksiä. Kun kyseessä on kuitenkin vapaaehtoinen ekologinen kompensaatio, niin ketä silloin hyödyttäisi se, että työ tehdään huonosti? Toimijan etu on, että kompensaatio on uskottavaa ja selvitykset tarkkoja.
- Selvitysten tarkkuudesta puhuttaessa tulee pitää erillään heikennyksen ja hyvityksen arviointi. Heikennysalue tietysti selvitetään tarkasti, mutta hyvitysalueella selvityksiin vaikuttaa se, mitä luonnonarvoa kyseisellä alueella halutaan käyttää hyvityksenä. Hyvitysalueella ei siis tarvitse selvittää yhtään enempää kuin se, millä halutaan tuottaa paranemaa (esim. metsä, vaikka alueella olisi myös suota ja lähteikköjä). Toisin sanoen arvioidaan vain sen luonnonarvon laatu, joka tullaan ilmoittamaan hakemukseen hyvityksen korvaavuudesta. Lisäksi hyvitys pitää tuottaa ennen heikennystä.
- Ekologisen tilan mittareiden soveltamista laajan alueen tilan arviointiin pitäisi testata.
- Todella suuria pinta-aloja koskevat kompensaatiot ovat monella tapaa haastavia, esimerkiksi hyvitykseen tarvittava pinta-ala voi nousta todella suureksi. Hankkeissa on käyty jonkinlaista keskustelua mittakaavasta, mutta ei vielä siitä, mitä esimerkiksi neliökilometrien tasolla liikkuvat pinta-alat käytännössä tarkoittaisivat. Joka tapauksessa tällaisilla alueilla liikkeelle täytyy lähteä vähän muualta kuin suoraan maastokartoituksesta.
- Suurilla pinta-aloilla kannattaa lähteä liikkeelle hyvittävien toimenpiteiden kautta, pelkkää suojelehyvitystä ei voida ajatella. Suuren mittaluokan hankkeissa toki hyödytkin ovat suurempia (pinta-alayksikköä kohti).

Keskusteltiin kuntien välisestä kokemusten vaihdosta ja kunnille suunnattavasta tapahtumasta. Kokouksessa esitettiin pyyntö saada hankkeen pilottikuntia kertomaan ohjausryhmälle omista kompensaatiohankkeistaan.

Viime vuonna hankkeessa järjestettiin pilottikunnille tilaisuus, jossa kunnat esittelivät omaa tilannettaan toisilleen. Ensi syksyille suunnitellaan vastaavanlaista tilaisuutta, jossa kunnat voisivat kertoa, miten kompensaatiosuunnitelmat ovat edenneet ja mitä matkan varrella on opittu. Keskustelussa nousi esille mahdollisuus järjestää hankkeen ja Kuntaliiton yhteinen tilaisuus, jossa pilottikunnat voisivat jakaa kokemuksiaan muille kunnille. Mikäli Kuntaliitto ottaisi järjestelyvastuun, niin hanke ja ympäristöministeriö tulevat mukaan. Todettiin myös, että tällaiseen tapahtumaan olisi järkevää ottaa mukaan laajempi hankepohja: BOOST-hankkeessa on mukana ns. Living Lab -kuntia, ja viime vuonna ilmestynyt [No Net Loss City](#) -hankkeen raportti oli suunnattu kunnille.

Biodiversiteettisäätiön kuulumisia. Ensi viikolla on Biodiversiteettisäätiön työvaliokunnan kokous, ja asialistalla ovat muun muassa tilannekuva säätiön perustamisprosessista sekä säätiön

sääntöjen miettiminen. Tätä ennen on jo selvitetty säätiön perustamista ja rahoitus pohjaa, ja tavoitteena lienee säätiön perustaminen lähiaikoina.

- Säätiön tarkoitus olisi toimia puskurina luonnonarvokaupan alkuvaiheessa. Säätiö voisi ostaa tuotettuja luonnonarvoja talteen ja myydä niitä sitten kysynnän kasvaessa eteenpäin. Näin hyvitysten tuottajat eivät jäisi ”jumiin” tuottamiensa luonnonarvojen kanssa markkinan ollessa vasta syntymässä. Eri toimialat voisivat myös lähteä yhteisesti luomaan vastaavia puskureita hankkimalla alueita, joita voisi sitten myydä hyvityksiä.
- Hankkeessa mukana olevilla kunnilla on ollut kiinnostusta luonnonarvopankin kaltaiseen toimintaan, mutta kukaan ei ole vielä lähtenyt käytännössä sellaista tekemään. Kuntien lähtökohtana on, että hyvitykset toteutetaan kunnan omalla alueella. Uusien alueiden hankinnassa kustannukset muodostuvat usein ongelmaksi.
- Tuulivoimapuolella ekologisia kompensaatioita mietitään paljon. Toimijoita on runsaasti, joten ympäristövastuullisuuden osoittaminen olisi yritykselle kilpailuetu. Toimijat ovat kiinnostuneita monenlaisista malleista, kompensaatiosta joko ostamalla maata tai valmiita hyvityksiä muualta.

Ihmistoiminta ja perinnebiotoopit?

Keskusteltiin siitä, että vaikka pääosin luonto tuottaa hyötyjä ihmiselle, niin toisinaan ihmisen toiminta on tuottanut luonnolle lisäarvoa, esimerkkinä perinnebiotoopit. Perinnebiotooppeja ei tulisi heikentää, sillä suurin osa niistä on äärimmäisen uhanalaisia. Perinnebiotoopit ovat myös hankalia hyvityskohteita, sillä hyödyn tuottaminen edellyttää toistuvia toimenpiteitä. Perinnebiotooppeja on äskettäin inventoitu kattavasti niiden valtakunnallisen ja maakunnallisen merkityksen selvittämiseksi, joten ELY-keskuksilla on paljon tuoretta tietoa niistä.

Lajiston kautta kompensaatioon saattaa tulla erityisesti erilaisia ihmistoiminnan muokkaamia ja luomia uusympäristöjä ja ruderaattialueita, esimerkkinä juurilasisiiven elinympäristöt pilottikunta Turussa. Tällaiset kompensaatiot muodostaisivat mittakaavan toisen ääripään, jossa toimittaisiin osana kaupunkirakennetta ja hyvin pienipiirteisesti. Kiinnostusta ja tarvetta näille tuntuisi olevan. Lajikompensaatiosta saadaan varmaankin nopeasti kokemusta ainakin vuollejokisimpukasta ja liito-oravasta.

5. Muut asiat

Keskusteltiin jo sovituista ja mahdollisesti tarvittavista ekologisen kompensaation koulutus- ja viestintätilaisuuksista. Pilottihanke tukee ympäristöministeriötä tilaisuuksien järjestämisessä. ELY-keskuksille suunnatusta työpajasta 24.5.2023 ei ole vielä tiedotettu laajemmin. Suunnitelman mukaan työpajaan mahtuu 30 henkilöä paikan päälle ja muut voivat osallistua etäyhteydellä.

Kunnille suunnatulle, pelkästään ekologiseen kompensaatioon keskittyvälle tilaisuudelle olisi tarvetta, ja myös maakuntien liitot olisi hyvä ottaa mukaan. Kuntaliiton edustaja lupaa ottaa selvää, milloin löytyisi sopiva aika.

Elokuulle suunnitellaan koulutusta, joka olisi suunnattu ELY-keskuksia laajemmalle yleisölle. Esimerkiksi Metsähallituksesta olisi varmasti paljon kiinnostuneita osallistujia sekä Metsätalous Oy:n että Luontopalveluiden puolelta. Myös MTK:n puolella on kiinnostusta, lisäksi tulisi selvittää metsänomistajien yhdistyskentän kiinnostusta. Tulisi myös miettiä, mitä kautta tietoa ekologisesta kompensaatiosta viedään yksittäisille maanomistajille. Infra ry:ssä on yritysten kanssa tunnistettu koulutustarve ekologisesta kompensaatiosta.

Kiinnostusta koulutukseen lisääisi, jos tilaisuudessa esitettäisiin esimerkkejä kompensaatioiden käytännön toteutuksesta ja luonnonarvojen tuottamisesta. Koulutuksen alkuun toivottiin esitystä siitä, miten ekologisia kompensaatioita on muualla tehty, mitkä asiat niissä ovat menneet pieleen ja miksi Suomessa on päädytty nykyisenkaltaisiin ratkaisuihin – vastaava esitys on pidetty ohjausryhmälle hankkeen alkuvaiheessa.

Keskusteltiin myös pilotointihankkeen loppuvaiheesta ja mahdollisesta loppuseminaarista. Vuodelle 2024 on hankesuunnitelmassa esitetty vielä työskentelyjakso, jolloin hankkeen aikana kertyneet kokemukset ja opit vedetään yhteen. Loppuseminaari kannattaisi järjestää alkuvuodesta 2024, jolloin se ei kilpailisi vuodenvaihteeseen sijoittuvien monien muiden tapahtumien kanssa. Hankkeessa on aiemmin keskusteltu Sitran kanssa ja pohdittu yhteisen seminaarin järjestämistä, tätä voisi vielä selvittää.

6. Seuraava kokous

Seuraava kokous pidetään tiistaina 14.11.2023 kello 9.30–11.30.

7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja Leila Suvantola päätti kokouksen kello 10.58.